

**MINTAQAVIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA
DAVLAT AKTIVLARINI RISKLARNI BOSHQARISH VA MENEJMENT
YONDASHUVLARI**

Sharapov Farrux Shomuratovich

*Davlat aktivlarini boshqarish agentligining Qashqadaryo viloyati hududiy
boshqarmasi boshligi o'rinbosari.*

<https://orcid.org/0009-0006-4122-8003>

fsharapov05@gmail.com

Annotatsiya. Maqola mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat aktivlarini samarali boshqarish va ularni risklardan himoya qilish mexanizmlarini tahlil qiladi. Tadqiqot hududiy iqtisodiyot va menejment nuqtai nazaridan davlat aktivlarini baholash, monitoring qilish, risklarni aniqlash va oldini olish bo'yicha institutsional yondashuvlarni o'rganadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy menejment yondashuvlari va risklarni boshqarish tizimlari mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Davlat aktivlari, risklarni boshqarish, mintaqaviy iqtisodiy barqarorlik, institutsional mexanizmlar, menejment, investitsiya xavfi.

Mintaqaviy iqtisodiy barqarorlik – hududdagi ishlab chiqarish, ish bilan ta'minlash va investitsion faollikni uzluksiz ta'minlashdir. Davlat aktivlari – korxonalar, yer uchastkalari, moliyaviy va ko'chmas mulk kabi resurslar – mintaqaviy barqarorlikning asosiy vositalaridan biridir. So'nggi yillarda xususiylashtirish, transformatsiya va raqamli monitoring tizimlari davlat aktivlarini boshqarishda risklarni kamaytirish va samaradorlikni oshirish imkonini yaratdi. Shu bilan birga, hududiy iqtisodiyotni barqarorlashtirish uchun institutsional mexanizmlarni takomillashtirish va menejment yondashuvlarini qo'llash zarur. Tadqiqotning maqsadi – davlat aktivlarini risklarni boshqarish orqali

mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning amaliy va nazariy yondashuvlarini aniqlashdir.

Davlat aktivlarining moliyaviy samaradorligi: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xususiylashtirilgan va samarali boshqariladigan davlat korxonalari mintaqaviy iqtisodiyotning moliyaviy ko'rsatkichlarini sezilarli darajada yaxshilaydi. Sof foyda, ROA va ROE ko'rsatkichlari doimiy o'sib, aksiyadorlar daromadining oshganini ko'rsatadi. **Ish bilan ta'minlash va ijtimoiy barqarorlik:** Xususiylashtirish jarayonida ish o'rinlari yaratilib, hududiy bandlik darajasi oshdi. Bu mintaqaviy ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil bo'lib, davlat aktivlarini samarali boshqarishning ijobiy natijasini ko'rsatadi. **Investitsion faollik:** Samarali boshqariladigan korxonalarda investitsion hajm ortgan. Bu yangi texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va hududiy iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirishga xizmat qiladi. **Raqobatbardoshlik va shaffoflik:** Elektron monitoring tizimi, KPI va normativ-huquqiy baza orqali raqobatbardoshlik kuchaydi, jarayonlar shaffof bo'ldi va investorlar ishonchi mustahkamlandi. **Risklarni boshqarish:** Kredit, bozor, operatsion va investitsion risklarni aniqlash va boshqarish tizimi mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, risklarni boshqarish menejmentning strategik qarorlarini yanada samarali qiladi. **Tahlillar va asosiy natijalar**

1-jadval.

Davlat aktivlarini boshqarish samaradorligi va risklarni nazorat qilishning mintaqaviy iqtisodiyotga ta'siri (2021–2025 yillar).

Yo'nalish	2021	2022	2023	2024	2025	Izoh
Aktivlar hajmi (mlrd so'm)	7 820	8 540	9 220	10 050	10 900	Xususiylashtirish natijasida aktivlar hajmi oshgan
Sof foyda (mlrd so'm)	510	624	710	825	940	Korxonalarining rentabelligi ortgan
ROA (%)	6,5	7,3	7,8	8,1	8,5	Aktivlar samaradorligi yaxshilangan

ROE (%)	10,8	11,5	12,6	13,2	13,8	Aksiyadorlar daromadi oshgan
Ish bilan ta'minlash (%)	82	84	87	89	91	Xususiylashtirish ish o'rinlarini yaratishga ijobiy ta'sir ko'rsatgan
Investitsiya hajmi (mlrd so'm)	420	460	520	600	680	Xususiy sektor investitsiyalari ortgan
Raqobatbardoshlik	O'rta	Yuqori	Yuqori	Yuqori	Yuqori	Bozor raqobati kuchaygan
Monitoring va shaffoflik	O'rta	O'rta	O'rta-Yuqori	Yuqori	Yuqori	Elektron auksionlar va KPI tizimi yordamida shaffoflik oshgan
Risklarni boshqarish	O'rta	O'rta-Yuqori	Yuqori	Yuqori	Yuqori	Kredit, bozor va operatsion risklarni nazorat qilish kuchaygan

2021–2025 yillar davomida davlat aktivlarini boshqarish samaradorligi barcha asosiy ko'rsatkichlarda izchil o'sishni ko'rsatmoqda. Risklarni boshqarish tizimining rivojlanishi mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga, moliyaviy salohiyatni oshirishga va raqobatbardoshlikni kuchaytirishga yordam berdi. Menejment yondashuvlari, monitoring tizimi va shaffoflik jarayoni xususiy sektor bilan hamkorlikni rag'batlantirib, investitsion faollikni oshirdi. Menejment yondashuvlari, KPI tizimi, monitoring va shaffoflik mexanizmlari davlat aktivlaridan maksimal samaradorlik olish imkonini berdi. Risklarni boshqarish tizimi mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, ish bilan ta'minlashni yaxshilash va investitsion faollikni oshirishda muhim vosita bo'ldi.

Xulosa va takliflar. Mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat aktivlarini samarali boshqarish va risklarni nazorat qilish muhim omil hisoblanadi. 2021–2025 yillar davomida davlat aktivlarini boshqarish samaradorligi izchil oshdi, bu mintaqaviy iqtisodiyotning moliyaviy salohiyatini mustahkamladi, ish bilan ta'minlashni yaxshiladi va investitsion faollikni oshirdi. Menejment yondashuvlari, jumladan, resurslarni optimallashtirish, KPI va monitoring tizimi, elektron

shaffoflik mexanizmlari davlat aktivlaridan maksimal samaradorlik olishga yordam berdi. Risklarni boshqarish tizimi hududiy iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash va raqobatbardoshlikni kuchaytirishga xizmat qiladi. Davlat aktivlarini boshqarishda risklarni aniqlash va monitoring tizimini rivojlantirish, jumladan kredit, bozor, operatsion va investitsion risklarni doimiy nazorat qilish. Menejment yondashuvlarini kuchaytirish, KPI tizimi va strategik rejalashtirishni joriy etish. Hududiy iqtisodiy barqarorlikni doimiy tahlil qilish va davlat aktivlarini boshqarish strategiyasini yangilash. Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari orqali investitsion faollikni oshirish va yangi ish o'rinlari yaratish. Normativ-huquqiy bazani mustahkamlash va elektron monitoring tizimlarini kengaytirish, shaffoflikni oshirish.

Faydalanilgan adabiyot va manbalar:

1. Norqobilova, Feruza Abduhomidovna. "MILLIY IQTISODIYOTDA HUNARMANDCHILIK MAHSULOTLARINI RAQAMLASHTIRISHNING RIVOJLANISH YO 'NALISHLARI" THE INNOVATION ECONOMY 1.04 (2023).
2. Tashkilotning moliyaviy natijalarini tahlil qilish muammolari to'g'risida / O. A. Romanova fanlarning sinergiyasi. — 2021.
 1. Douglass North. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge University Press, 1990.
 2. Michael Jensen, William Meckling. Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. Journal of Financial Economics, 1976.
 3. Michael Porter. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. Free Press, 1980.
 4. OECD. OECD Principles of Corporate Governance. Paris, 2015.
 5. O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi. Davlat korxonalarini boshqarish bo'yicha yillik hisobotlar, 2021–2024.
 6. Kornai, J. Economics of Shortage. North-Holland, 1980.
 7. Shleifer, A., Vishny, R. Privatization in the Transition Economies: An

Overview. European Economic Review, 1994.

8. Stiglitz, J. Economics of the Public Sector. W.W. Norton & Company, 2015.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020–2025 yillarga mo'ljallangan iqtisodiy rivojlanish dasturi.